

3) **วิวัฒนาการของวิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ**

เมื่อแรกเริ่ม ผู้เชี่ยวชาญทางวรรณคดีเปรียบเทียบมีจำนวนน้อย แต่มีนักวรรณคดีทรงและซาบซึ้งในรสของวรรณกรรมแต่เพียงอย่างเดียวเป็นจำนวนมาก ดังนั้นนักวรรณคดีเปรียบเทียบจึงได้รับความไม่ไว้วางใจ และ

ถูกเยาะเย้ย ถากถาง อย่างไม่มีที่สิ้นสุด ในขณะที่เดียวกันมหาวิทยาลัยชั้นนำของประเทศต่าง ๆ ก็รับเอาวิชาวรรณคดีไปเปิดสอน แต่ก็ยังถูกจำกัดอยู่ในวงแคบ

จำนวนนักวรรณคดีที่เต็มใจติดป้ายให้แก่ตัวเองว่า “comparatistes” ได้ทวีขึ้นมากมายและรวดเร็ว หลายคนมีความคิดที่รุ่งโรจน์ในการค้นหาและเปรียบเทียบและสามารถให้นำความคิดของนักปราชญ์ ในสาขาวิชาอื่น ๆ ให้ร่วมคิดและร่วมมือด้วย เริ่มจากเป็นนักสมัครเล่นที่ใจรัก แล้วย่อย ๆ คลี่คลายมาจนเป็นมืออาชีพ จนในที่สุดก็กลายเป็นผู้เชี่ยวชาญ วรรณคดีเปรียบเทียบได้ทำลายพรมแดนที่กั้นขวางชนชาติ และการเมืองลงโดยสิ้นเชิง นักวรรณคดีเปรียบเทียบไม่กังวลถึงระบบการเมืองหรือเชื้อชาติ หรือศาสนา ได้พยายามติดต่อถึงกันอย่างอิสระเสรี มุ่งผลอย่างเดียวกันคือในเชิงปัญญาและวิชาการ ความจริงข้อนี้คนอเมริกันยอมรับเร็วกว่าคนชาติอื่น ๆ ดังนั้นจำนวนนักศึกษาวรรณคดีเปรียบเทียบของอเมริกาจึงมีเป็นจำนวนมากยิ่งกว่าชาติใด ๆ และมีแนวโน้มที่จะขยายการสอนไปให้ทั่วทุกระดับการศึกษา เช่นเดียวกับที่กำลังทำอยู่ในฝรั่งเศส⁽¹⁾ นักค้นคว้าวิจัยในอนาคตที่กำลังเตรียมไว้ในปัจจุบันนี้ จะมีลักษณะนิสัยใจคอที่กว้างขวาง เห็นอกเห็นใจผู้อื่น

เหตุที่วรรณคดีเปรียบเทียบขยายตัวออกไปได้อย่างกว้างไกลเช่นนี้ ก็เพราะมีความจริงอยู่ประการหนึ่ง คือ *วรรณคดีเปรียบเทียบไม่ได้เป็นเทคนิคประยุกต์ (une technique appliquée)* ที่ใช้ในวงการที่คับแคบและจำกัดตรงกันข้าม เทคนิคของวิชานี้กว้างขวาง และประกอบด้วยสิ่งต่าง ๆ หลายประเภท วรรณคดีเปรียบเทียบช่วยให้เห็นจิตใจที่มีชีวิตชีวากระตือรือร้น ให้เห็นรสนิยมต่าง ๆ ที่ผสมผสานเข้ากันอย่างแนบเนียน นอกจากนี้ก็ได้เปิด

---

(1) เล่มเดียวกัน หน้า 41

ช่องทางเข้าสู่แง่มุมต่าง ๆ ที่มีอยู่มากมายและลึกลับในวรรณคดี โดยไม่จำกัดกาลเวลาและสถานที่ ยิ่งกว่านั้นยังเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ศึกษาวิชาการ กับวิชาวรรณคดีได้มีโอกาสรู้จักกันและแลกเปลี่ยนความรู้สึกนึกคิดกันด้วย

ตามหลักการ และธรรมชาติของวิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ จะเห็นได้ว่าวิชานี้มีลักษณะกว้างขวางครอบคลุมไปทั่วทุกชาติในโลก โดยมีความแตกต่างกันในรายละเอียดของแต่ละภูมิภาค เช่น ได้แก่ ความรู้สึกนึกคิดของคนในชาติที่สืบต่อกันมานานในประเพณีนิยม ความต้องการของบุคคลแต่ละท้องถิ่นซึ่งไม่เหมือนกัน รูปแบบของอารยธรรมที่เกิดจากรากฐานต่างกัน ดังนั้นเป็นต้น มีวัฒนธรรมฝรั่งเศสหลายอย่างที่ ได้กลายเป็นสากลคือชาติอื่นยอมรับนำไปใช้เป็นรูปแบบหล่อหลอมวัฒนธรรมประจำชาติของตน เพื่อความเป็นธรรม เรายอมรับว่าอุปสรรคด้านภาษาเป็นเครื่องขัดขวางความราบรื่นของวิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ การถ่ายทอดภาษาเป็นงานละเอียด หนัก และต้องการผู้ถ่ายทอดที่เป็นทั้งนักทำงานและศิลปินในเวลาเดียวกัน

งานที่แสนหนักและเต็มไปด้วยความขัดแย้งซึ่งวรรณคดีเปรียบเทียบได้ทำสำเร็จก็คือ *ขบไล่ความหลงผิดในเรื่องวรรณคดีของชาติ* ยกตัวอย่างง่าย ๆ เช่นความคิดที่ว่าวรรณกรรมของชาติตนยิ่งใหญ่เหนือชาติอื่น เป็นวรรณกรรมที่ไม่ซ้ำแบบใคร ไม่ได้เอาอย่างใครนั้น....วรรณคดีเปรียบเทียบได้เปิดเผยว่าวรรณกรรมเอกของชาติหนึ่งนั้น อันที่จริงก็ได้รับถ่ายทอดมาจากความคิดของคนอีกชาติหนึ่ง วรรณกรรมของแต่ละประเทศจะต้องมีบ่อเกิดจะเกิดขึ้นเองเฉย ๆ ไม่ได้ เมื่อมีบ่อเกิดแล้วก็มีวิวัฒนาการจนมีรูปร่างลักษณะอย่างที่เราเห็นในปัจจุบัน ตัวอย่าง เช่น

วรรณคดีอเมริกัน ส่วนมากมีบ่อเกิดมาจากยุโรปโดยเฉพาะอย่างยิ่งจากอังกฤษ รองลงมา ก็จากฝรั่งเศส อิตาลี และสเปน

วรรณคดีอังกฤษ คงเดิมได้รับอิทธิพลจาก Anglo-saxon ต่อมาจากฝรั่งเศส และ อิตาลี

วรรณคดีฝรั่งเศส มีบ่อเกิดและอิทธิพลจาก เยอรมัน และอิตาลี โดยเฉพาะอย่างยิ่งวรรณคดีละตินซึ่งได้มาทางภาษา ทั้งนี้เพราะภาษา ฝรั่งเศสและอิตาลีมีวิวัฒนาการมาจากภาษาละติน

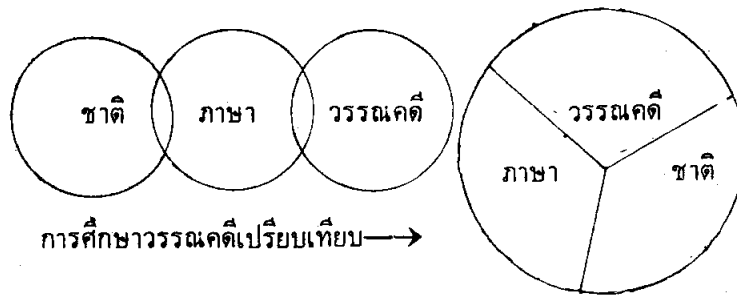
วรรณคดีโรมัน ส่วนมากมาจากวรรณคดีกรีก เพราะโรมันได้รับมรดกวัฒนธรรม และความร่ำรวยจากกรีก วรรณคดีและศิลปะโรมัน บางชิ้นทั้งกะบิล้วนมาจากกรีกทั้งสิ้น

กรีกโบราณ ได้รับมรดกจากอียิปต์บ้าง และเอเชียตะวันตกบ้าง อียิปต์ โบราณมีอิทธิพลมาก ทั้งทางการเมือง และวัฒนธรรม เป็น วัฒนธรรมที่สูงมาก

วรรณคดีไทย ส่วนมากได้รับมรดกจากอินเดีย ทั้งทางตรง และทางอ้อม นอกจากนี้ ก็ได้รับมรดกของจีน ขอม อาหรับ หรือ อิหร่าน

ถ้านักวรรณคดีเปรียบเทียบไม่ได้ทำงานหนักโดยเผยให้ โลกเห็นความ-
จริงดังกล่าวก็จะยังไม่มีใครยอมรับอย่างเต็มอกเต็มใจกว่า วรรณคดีของชาติ
ตนก็ได้อาศัยวรรณคดีของชาติอื่น ความหลงผิดก็จะยังคงมีอยู่ตลอดไป

วรรณคดี ภาษา และ ชาติ สามอย่างนี้ได้มีสัมพันธ์กันมานานแต่ก็
เป็นอิสระต่อกัน ครั้นมาถึงคริสต์ศตวรรษที่ 18 ทั้งสามนี้ได้ถูกจับรวมเข้า
หากัน เข้ามาใกล้ชิดกันที่ละเล็กละน้อย จนถึงต้นศตวรรษที่ 19 ก็กลายเป็น
อันหนึ่งอันเดียวกันอย่างสนิท โดยแยกเป็นสามชั้นส่วนดังนี้

ดังนั้นวิชาวัฒนธรรมเปรียบเทียบจึงกลายเป็นที่รู้จักแพร่หลาย ในฐานะที่เป็นผู้ประสานมนุษย์ชาติให้เข้ากันได้อย่างกลมกลืน ให้ละทิ้งทิฐิในทางที่ผิด แล้วหันหน้าเข้าหากันต่อจากนั้นความสุขสงบสันติภาพก็เกิดตามมา

อย่างไรก็ตามนักชาตินิยมที่ยิ่งใหญ่ก็ยังขัดขวางการดำเนินงานของวิชานี้ อยู่ จะเห็นได้ชัดในการขยายการศึกษาวิชาวัฒนธรรมเปรียบเทียบไปยังการศึกษาระดับมัธยมและปฐม ซึ่งถูกนักชาตินิยมต่อต้านอย่างรุนแรง ชาติเก่าแก่ที่ภาคภูมิใจในตัวเองนานนับปีประสบความสำเร็จเพราะได้รู้ความจริงว่าความยิ่งใหญ่ของเขานั้นบรรพบุรุษของเขาไม่ได้สร้างขึ้นเอง แต่ได้อาศัยมรดกวัฒนธรรมของชาติที่ได้เสื่อมโทรมลงแล้ว อีกประการหนึ่งแต่ก่อนความเป็นชาตินิยม (nationalism) เคยมีความสำคัญเป็นอันดับหนึ่ง แต่ต่อมากลายเป็นอันดับรอง การต่อต้านของนักชาตินิยมที่กำลังดำเนินอยู่อย่างแข็งแรงในขณะนี้ ยังไม่มีใครสามารถพยากรณ์ผลที่สุดได้

สายสัมพันธ์เส้นล่าสุดซึ่งวัฒนธรรมเปรียบเทียบสร้างไว้แก่โลก ก็คือปรากฏการณ์ที่ทิศทางปัญญาเชื่อมต่อกับ วิวัฒนาการทางจิตใจ กล่าวอีกอย่างหนึ่งคือความรู้ทางวิชาการกับความเจริญทางจิตใจได้เชื่อมโยงถึงกัน เพราะผลของการศึกษาวัฒนธรรมเปรียบเทียบทำให้นักวิชาการไม่กลายเป็นคนแล้งน้ำ

ใจ นักปราชญ์จะกลายเป็นคนเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เข้าใจคนอื่น ๆ ในชั่วชีวิตอันสั้นของคนเรานั้นยังมีสิ่งอื่น ๆ อีกมากมายที่จะบรรจุลงไป วิธีการที่ถูกต้องเท่านั้นที่ช่วยให้การทำงานได้ผล วรรณคดีเปรียบเทียบเปรียบเทียบเสมือนเครื่องส่งขยายหาที่ว่าง ๆ ในชีวิตสั้น ๆ เพื่อบรรจุสิ่งที่ตั้งามลงไว้ ให้แก่นมนุษย์ชาติโดยไม่เลือกกาลเวลา หรือสถานที่

วรรณคดีเปรียบเทียบได้รับความสำเร็จอย่างยิ่ง เมื่อได้พัฒนาขึ้นมาเป็นสายสัมพันธ์เชื่อมโยงความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์ที่แตกแยกให้กลายเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ความกลัว ความรัก ความเกลียด ความรังเกียจอย่างมีอคติ ความขัดแย้งทางการเมือง ความขัดแย้งทางศาสนา การชิงดีชิงเด่นทางวัฒนธรรม สิ่งเหล่านี้กำลังลดความโหดร้ายลงไป ผลงานดังกล่าวนี้เกิดขึ้นจากความพยายามของนักอวกาศ และนักฟิสิกส์นิวเคลียร์เช่นเดียวกับนักวรรณคดีเปรียบเทียบ